

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

15
1921

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΥΣΣΕΒΟΥΣ ΜΩΑΜΕΘ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΝ' κατάλοιπον τοῦ Λάμπρου¹ εἶνε ἀντίγραφον ἐκ τοῦ κώδικος βρεττ. Harl. 5624 φυλ. 418α—422α, γραφέντος ὡς πρὸς τὰ φύλλα ταῦτα κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα. Ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τούτῳ εὐρίσκομεν δύο ἔργα ἀντιγεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Λάμπρου·

1 (φυλ. 418α—420β) «Περὶ τῆς γενέσεως τοῦ δυσσεβοῦς Μωάμεθ

2 (φυλ. 421α—422α) «Ὁρκος τῶν Μουσουλμάνων πρὸς Χριστιανούς».

Τῶν ἔργων τούτων τὸ πρῶτον περιλαμβάνει βιογραφίαν τινὰ τοῦ Μωάμεθ, ἣτις ἐκτὸς τῆς ἀρχῆς εἶνε σχεδὸν κατὰ λέξιν εἰλημμένη ἐκ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Γεωργίου τοῦ ἀμαρτωλοῦ.² Δι' ἐμὲ οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ ἐν τῷ χρονικῷ τοῦ Γεωργίου τοῦ ἀμαρτωλοῦ περιχομένου κεφαλαίου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Σαρακηνῶν Μωάμεθ τοῦ καὶ Μουχούμετ».³ Ἀπλῆ σύγκρισις τῶν δύο κειμένων δεικνύει τοῦτο πασιφανῶς. Βεβίως ὑπάρχουσι διαφοραὶ τινες ἰδίαι ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει. ἀλλὰ αἱ διαφοραὶ αὗται δὲν δύνανται εἰ μὴ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς προσθήκαι, ἢ ὡς ἀποδίδουσαι τὸ ὀρθὸν κείμενον

1. Πρβλ. κατάλογον Γ. Χαριτάκη σελ. 127.

2. Τὸ χρονικὸν τοῦτο ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἐδουάρδου Muralt ἀνετυπώθη δ' ἔπειτα ἐν τῇ Πατρολογίᾳ τοῦ Migne τόμ. 110, εἰς ἣν καὶ ὡς προχειροτέραν παραπέμπομεν. Περὶ τοῦ βίου τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ πρβλ. ἰδίαι Κρουμβάχερ κατὰ μετάφρασιν Σωτηριάδου τομ. Α' σελ. 715 ἔ.

3. Migne τομ. 110 σελ. 864 ἔ. πρβλ. καὶ σελ. 836.

τοῦ χρονικοῦ τοῦ Γεωργίου, ὅπερ ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Muralt κατὰ διεσκευασμένην παραλλαγήν ἐκ κώδικός τινος τῆς Μόσχας τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος.⁴ Κατὰ ταῦτα τὸ ἀνωτέρω περὶ γενέσεως τοῦ δυσσεβοῦς Μωάμεθ ἔργον εἶνε κεφάλαιον ἐκ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Γεωργίου τοῦ ἀμαρτωλοῦ μετὰ τινων μόνον παραλλαγῶν. Αἱ παραλλαγαὶ ὅμως αὐταὶ εἶνε τοιαῦται ὥστε λαμβανόμενον μάλιστα ὑπ' ὄψει ὅτι ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Muralt δὲν ἔχομεν τὸ πραγματικὸν κείμενον τοῦ Γεωργίου τοῦ ἀμαρτωλοῦ δὲν καχιστῶσι περιττὴν τὴν ἐκ νέου ἐκδοσιν τοῦ καταλόγου τούτου.⁵

Τὸ δεύτερον τῶν ἔργων τούτων, τὸ φέρον ἐπιγραφὴν «Ὁρκος τῶν Μουσουλμάνων πρὸς τοὺς Χριστιανούς», ἀνεξάρτητον ὄν τοῦ πρώτου εἶνε ἄξιον ἐπίσης ἐκδόσεως, ὡς περιέχον οὐ μόνον τὸν ὄρκον τῶν Μουσουλμάνων πρὸς τοὺς Χριστιανούς τὸν ἐξασφαλίζοντα συμφωνίαν μεταξὺ τούτων, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν.

Κ.Ι.Δ

Περὶ τῆς γενέσεως τοῦ δυσσεβοῦς Μωάμεθ

Τῷ κα' ἔτει τῆς Ἡρακλείου βασιλείας ἀπέβη Μωάμεθ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγός, ψευδοπροφήτης προχειρισάμενος Ἀβουβάχαρ τὸν

4. Πρβλ. Patzig ἐν Byz. Zeits. 3,484 ἔ. καὶ Βασιλιέφσκη ἐν Βυζ. χρον. 2,18 ἔ. πρβλ. ἔτι Κρουμβάχερ ἐν. ἀν. σελ. 724.

5. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ἐνταῦθα ὅτι καὶ τὰ ὑπ' ἀριθμὸν ιηστ' καὶ ιηζ' κατάλοιπα τοῦ Λάμπρου εἶνε ἐκδεδομένα. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ιηστ' κατάλοιπον περιέχει ἀντίγραφον ἐκ τοῦ κώδικος Vind. phil. gr. CCXIX φ. 138α ἐπιστολῆς «Ἰωάννου τοῦ Ζαχαρίου Θεοδώρου τῷ Μοδηνῷ», τὸ δὲ ὑπ' ἀριθμ. ιηζ' ἀντίγραφον ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος σελ. 138β καὶ ἐξῆς ἐπιστολῶν «Θεοδώρου τοῦ Μοδηνοῦ». Ἀλλ' αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἔχουσιν ἐκδοθῆ ὑπὸ τοῦ Μ. Τρεν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Theodori Pediasimi ejusque amicorum quae exstant» (Program des Victoria-Gymnasium zu Potsdam 1889) ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος (πρβλ. σελ. 39 ἔνθα ἡ ἐπιστολὴ «Ἰωάννου τοῦ Ζαχαρίου Θεοδώρου τῷ Μοδηνῷ» καὶ σελ. 41 ἔ. ἔνθα αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Μοδηνοῦ, κατὰ τὸν ἀριθμὸν. ὃν ὁ Λάμπρος ἐν τῷ καταλοίπῳ αὐτοῦ ἔχει ἀντιγράψει μόνον τὴν α', β', γ' καὶ η'.

συγγενῇ αὐτοῦ· οἱ δὲ πεπλανημένοι Ἑβραῖοι ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας
 αὐτοῦ ἐνόμισαν αὐτὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς προσδοκώμενον Χριστὸν
 ὡς καὶ τινες τὸν ἀριθμὸν δέκα προὔχοντες αὐτῶν ἀφείναι τε τὴν τοῦ
 θεόπτου Μωσέως καὶ σέβειν τὴν αὐτοῦ θρησκείαν καὶ σὺν αὐτῷ διάγειν
 μέχρι τῆς σφαγῆς αὐτοῦ· θεωροῦντες δὲ αὐτὸν ἐσθίοντα ἀπὸ καμήλου 5
 ἔγνωσαν ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτὸς ὃν ἐνόμισαν. Οὗτος ὁ καὶ Μωάμεθ ὁ καὶ
 Μουχάμετ ἐξ Ἰσραὴλ τὴν φυλὴν κατὰ γονεῖν υἱοῦ Ἀβραάμ Ἰσμαήλ, Νί-
 ζαρος γὰρ ὁ τοῦ Ἰσραὴλ ἀπόγονος πατὴρ πάντων αὐτῶν ἀναγορεύεται.
 Οὗτος οὖν γεννᾷ υἱοὺς δύο, Μούδαρον καὶ Ραβίαν, ὁ δὲ Μούδαρος τί-
 κτει Κούσαρον καὶ Κάϊκτον καὶ Θεμίμην καὶ Ἀσαδὸν καὶ ἄλλους πολ- 10
 λούς ἀνωνύμους, οἱ τὴν Μαδιὰμ καὶ τὴν ἔρημον κληρονομησάμενοι
 ἐκτιηνοτρόφουν ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες· εἰσὶ δὲ καὶ οἱ ἐνδότεροι αὐ-
 τῶν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰεκτάν οἱ λεγόμενοι Ἀμμανῖται τοῦτ' ἔστιν ὀμη-
 ρίται οἱ καὶ ἔμποροι. Ἄπορος δὲ ὢν ὁ Μωάμεθ εἰσῆλθε πρὸς τινα γυ- 15
 ναῖκα πλουσίαν συγγενίδα αὐτοῦ ὀνόματι Χαδιχᾶ μισθωτὸς ἐπὶ τῷ κα-
 μιλεύειν καὶ πραγματεύεσθαι· κατ' ὀλίγον δὲ παρρησιασάμενος ὑπει-
 σῆλθε τῇ γυναικὶ χήρᾳ οὖσῃ καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γυναῖκα. Ἐρχόμενος
 δὲ ἐν Παλαιστίνῃ συνανεστρέφετο Ἰουδαίοις καὶ Χριστιανοῖς καὶ ἐθήρα
 ἐξ αὐτῶν τινὰ γραφικά. Ἐπεὶ δὲ δαιμονῶν ἦν, ἐνόσησε οὖν καὶ ἐπιλη- 20
 ψίαν, ἐθεράπευε τὴν γυναῖκα λυπούμενην σφόδρα ὅτι ἦν εὐγενῆς καὶ
 ὅτι συνήφθη τοιοῦτῳ ἀπόρῳ καὶ δαιμονιῶντι λέγων ἀγγέλου ὀπτασίαν
 λεγομένου Γαβριὴλ θεωρῶ καὶ πίπτω. Αὕτη δὲ ἔχουσα μοναχὸν διὰ
 κακοπιστίαν ἐξόριστον ἐκεῖσε ὄντα φίλον αὐτῆς ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντα
 καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου, κακείνος θέλων πληροφορησάμενος αὐτῇ εἶπε 25
 ὅτι ἀληθῶς λέγει· οὗτος γὰρ ὁ ἀγγελὸς πέμπεται πρὸς πάντα προφή-
 την καὶ αὐτῇ π. || στεύσασα τῷ λόγῳ τοῦ ψευδαδβᾶ ἐκήρυξε καὶ ἄλλαις φ. 418.
 γυναῖξιν ὁμοφύλοις αὐτῆς καὶ οὕτως ἐκ γυναικῶν ἦλθεν εἰς ἄνδρας καὶ
 πρῶτον Ἀβουβάχαν διάδοχον κατέλιπεν καὶ ἐκράτησεν ἢ αἵρεσις αὐ-
 τοῦ τὰ μέρη τοῦ αἰθρίου εἰς τοῦ ἐσχάτου πολέμου πρῶτην μὲν κρυ-
 πτῶς ἔτη δέκα καὶ διὰ πολέμου ὁμοίως δέκα καὶ φανερώς 5'. (Οὗτος 30
 ὁ θεομισθῆς καὶ ἐμδρόντητος περιτυχῶν Ἑβραίοις καὶ Ἀρειανοῖς καὶ
 Νεστοριανοῖς καὶ πάντοθεν ἐρανισάμενος ἐξ Ἰουδαίων μὲν μοναρχίαν,
 ἐξ Ἀρειανῶν δὲ λόγον καὶ πνεῦμα κτιστά, ἀπὸ δὲ Νεστοριανῶν ἀνδρο-
 πολατρείαν ἐαυτῷ θρησκείαν περιποιεῖται καὶ προσφάσει θεογνωσίης εἰς-

1. ἑβραῖοι 3. προύχοντας ἀφείναι τε 13. ἀμμανῖται τοιούτεστιν οἱ η-
 ρίται 24. αὐτοῖς-ἡ 26. αὐτῇ

ποιησάμενος τὸ ἔθνος ἐδίδασκεν αὐτοὺς περιτέμνεσθαι καὶ ἄνδρας καὶ
 γυναῖκας καὶ ἓνα μόνον δοξάζειν καὶ προσκυνεῖν θεόν, τὸν δὲ Χριστὸν
 τιμᾶν ὡς λόγον Θεοῦ, οὐχ υἱὸν δέ, ἀλλ' ὡς ἐκ πνεύματος ἁγίου γεγε-
 νημένον, λόγον δὲ καὶ πνεῦμα προφορικὸν καὶ εἰς ἄερα χεόμενον ὑπο-
 νοεῖν οὐκ ἐνυπόστατον οὐδὲ τῷ γεννήτῳ ὁμοούσιον, τὴν δὲ ἁγίαν
 παρθένον Μαρίαν μὴ λέγειν Θεοτόκον, ἀλλὰ τὴν Ἰακώβου καὶ Μωσέως
 ἀδελφὴν, μηδὲ βαπτίζεσθαι μηδὲ σαββατίζειν, μήτε δὲ τοῖς νομικοῖς
 καὶ εὐαγγελικοῖς ἔθνεσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ βδελύττεσθαι τὸν σταυ-
 ρὸν καὶ τὴν σκιάν ἐσταυρωθῆναι τοῦ Χριστοῦ ὁμολογεῖν· παρεγγυή-
 σατό δὲ αὐτοὺς καὶ τῶν καθ' ὅλου ἀπηγορευμένων τῶν νόμων με-
 τέχειν πλὴν κρεῶν χοιρείων, οἴνω δὲ παντάπασι μὴ χρᾶσθαι, τοιοῦ-
 τόν τι μυθευσάμενος· ἑαυτὸν φησὶ κλειδοῦχον γεγενῆσθαι τοῦ παρα-
 δείσου καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως μετὰ τὸ παραστῆναι τὸν Μω-
 σῆα σὺν τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ ὡς παραβάτας τοῦ νόμου τῇ κολάσει τοῦ
 πυρὸς παραδοθῆναι ἀφ' ἧς τε Ἰησοῦν παραστῆναι καὶ ἀρνησάμενον ἔμ-
 προσθεν τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὐκ εἶπεν ἑαυτὸν εἶναι υἱὸν Θεοῦ, τοὺς δὲ χρι-
 στιανούς ὡς τοιοῦτον τολμήσαντας προστρίψαι τῷ Χριστῷ ὄνομα καὶ
 θεὸν αὐτὸν καὶ υἱὸν Θεοῦ καὶ λόγον σεσαρκωμένον καὶ σταυρωθέντα
 δογματίσαντας τῇ τοῦ πυρὸς γεέννη παραδοθῆναι εἴτα ἑαυτὸν φησὶ
 κλειδοῦχον τοῦ Θεοῦ κεκλήσθαι || καὶ τούτου χάριν τοῦ παραδείσου κλειδοῦ-
 χον γεγενῆσθαι καὶ γε μετὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τὸν παράδεισον ἀνεωχθῆ-
 ναι συνεισελθεῖν αὐτῷ ἐξ ἑβδομήκοντα χιλιάδας τοὺς δυναμένους ἀφορ-
 μῆσαι πρὸς τοῦτο, τοὺς δὲ λοιποὺς κριθήσεσθαι φασὶ καὶ τοὺς μὲν
 δικαίους ἀναμφιβόλως τῆς τρυφῆς ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ εὕρισκομένους
 ἁμαρτωλοὺς πιττάκια ἐν τοῖς τρυφήλοις περιέχοντα δεδεμένα εἰς
 τὸν παράδεισον αὐτοὺς εἰσελθεῖν καὶ τούτους ὀνομάζεσθαι ἀπελευ-
 θέρους τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μουχάμετ. εἶναι δὲ τρεῖς ποταμοὺς ἐν τῷ
 παραδείσῳ φλυαρεῖ, ἓνα μέλιτος καὶ ἕτερον γάλακτος καὶ ἕτερον
 οἴνου πρὸς τὸ μετ' ἐξουσίας ἐμπιπλάσθαι αὐτῶν, τὰς δὲ γυναῖκας
 αὐτοῖς συνεῖναι καὶ φιλοκαλεῖν τὰς κόμας αὐτῶν καὶ θεραπεύειν
 τὰ φιλήδονα σώματα. Τοὺς δὲ Ἰουδαίους καὶ Χριστιανούς ξύλα τοῦ
 πυρὸς γενομένους, ὑπολειφθῆναι δὲ τοὺς Σαμαρείτας λέγει πρὸς τὸ ἐκ-
 φέρειν τὴν κόπρον αὐτῶν τοῦ παραδείσου, ὅπως μὴ ἀποζήσῃ ὁ παρά-
 δεισος. Ἐκαστον δὲ ὡς ἂν εἶδῶ εἶτ' ἐν πλούτῳ ἢ πενίᾳ καὶ ἀδοξίᾳ τὸν

3. οὐχ' 5. οὐκ ἐνυπόστατον 7. μὴ δὲ 9. ἐσταυρωθῆναι
 10. μετέχειν 12. φησὶ γενῆσθαι 22. κριθήσεσθαι φασὶ 25. μου-
 χούμετ 28. μετεξουσίας 32. παραδείσου παράδεισος

αὐτὸν κάκεισε διάγειν τρόπον. Οὗτος οὖν ὁ θεοστυγῆς καὶ παμμίαιρος παντὸς ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τὸν θεὸν αἷτιον ὑπάρχειν ἑτερατολόγησε καὶ τοὺς ληστὰς καὶ φαρμακοὺς καὶ τοὺς ἄλλαις ἀπηγορευμέναις πράξεσιν ἀλόντας οὕτω ζῆν, φλυαρεῖ ὁ ἄθεος, ὡς ἔγραψεν αὐτοὺς ὁ θεὸς καὶ προ-
 ὠρισε καὶ οὕτως ἀποθανεῖν αὐτούς. Θαυμάσειε δ' ἂν τις τὴν τοσαύτην 5
 καὶ τηλικαύτην διαρκῆ ἀπάτην τοῦ θεομάχου καὶ ματαιόφρονος, μᾶλλον δὲ ἐσχάτην παράνοιαν καὶ κτηνωδίαν τῶν μέχρι νῦν τῆς τούτων πλάνης δεδουλωμένων καὶ ὡς ἰσχυρὰν καὶ θείαν ταύτην ἀφρόνως ἴγνου-
 μένων. Πρὸς γὰρ τὴν ὄντως ἀληθῆ τε καὶ ἱερὰν καὶ θεοβράβευτον πί-
 στιν ἐναργῶς ἀποτυφλώττουσιν οἱ ἐσκοτισμένοι καὶ ἀσύνητοι, πρὸς δὲ 10
 τὴν ψευδώνυμον λατρείαν καὶ ψευδολογίαν τοῦ φένακος προσέχουσιν || φ. 419.
 οἱ δειλαῖοι καὶ βαρυκάρδιοι. Τὸν γὰρ ὄντως ὄντα θεὸν τὸν διὰ νόμου καὶ προφητῶν ἐκδήλως κηρυττόμενον καὶ πιστευόμενον ἀπωθούμενοι τὸν ἀντίθεον καὶ μεμτηνότεν καὶ φανερώς ὑπὸ τῶν ἐριννύων ἐνεργούμε-
 νον καὶ φθεγγόμενον οἱ κακόφρονες καὶ λυσσώδεις ἐρασμίως καὶ γεγη- 15
 θότως προσίενται. Ποία γὰρ θεόπνευστος γραφὴ περὶ τοῦ δυσσεβοῦς καὶ παραπαίουτος Μουχούμετ προδιστείλατο ἢ ποῖος θεσπέσιος αὐ-
 τῶν προφήτης ὡς διδάσκαλον εὐσεβείας προανήγγειλεν. Οὐκοῦν εἰπά-
 τωσαν οἱ ἀμέτοχοι πάσης ἱεράς ἐπιπνοίας καὶ μνήσεως πῶς τοὺς ἀπὸ
 Ἀδὰμ καὶ μέχρι τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας προφήτας ἀσμένως διῆθεν 20
 ἀποδεχόμενοι, τὸν μὲν ὑπ' αὐτῶν διαρρήδην προαναφωνούμενον Χρι-
 στὸν καὶ θεὸν ἀρνοῦνται, τὸν δὲ κάκιστον καὶ μοχθηρὸν καὶ μηδὲ τὸ
 σύνολον ὑπ' αὐτῶν μνημονεύμενον ὡς θεομύστην καὶ ἐξοχώτατον καὶ
 ἀληθεστάτης πίστεως διδάσκαλον ἀποδέχονται καὶ ὡς εὐεργέτην ἐκ-
 θειάζουσιν οἱ ἀνόσιοι καὶ δυσώνυμοι. Ἀνακρινέτωσαν δὲ οἱ ἀδιάκριτοι 25
 καὶ μανιώδεις καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ μανιωδῶς καὶ δυσσεβῶς ῥηθέντα λη-
 ρήματα καὶ λεγέτωσαν ποίαν συμφωνίαν ἔχουσι πρὸς τὰ θεοπαράδοτα
 λόγια. Ὁ μὲν γὰρ θεῖος λόγος ἀναφανδὸν διδάσκει τὸν θεὸν ὑπάρχειν
 ἀναίτιον παντὸς κακοῦ καὶ τὸν ἄνθρωπον αὐτεξούσιον εἶναι τῆς ἑαυτοῦ
 σωτηρίας καὶ ἀπωλείας. Ὁ δὲ τρισάθλιος καὶ τρισκατάρατος καὶ τοῦ 35
 θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἄσπονδος ἐχθρὸς ἐκ σκαιοτέρου καὶ λαοπλά-
 νου δαιμονος ἐνηχούμενος καὶ ἐνεργούμενος παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονη-
 ροῦ τὸν θεὸν αἷτιον τολμηρῶς ἀποφθέγγεται, καὶ πᾶν ὅπερ ἐὰν ἐπέλθῃ
 τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἐξ ἐπηρείας τοῦ πονηροῦ καὶ ἐξ οἰκείας ῥαθυμίας καὶ

1. οὕτως φλ. 10. ἐσκοτεισμένοι 18. οὐκοῦν 22. δὲ' 34. ἐξελη-
 μείας ἐξοικείας

φ. 120α ἀδιακρισίας τῆς θείας τοῦτο τυγχάνειν προνοίας ὁ ἀλιτήριος ἀποφαί- ||
 νεται. Καὶ ὁ μὲν καταφρονεῖν πλούτου καὶ ταπεινοφρονεῖν καὶ τὸν ἐνή-
 δογον βίον ἀποσεῖσθαι καὶ μὴ ἀποδοῦναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ παρακελεύεται.
 Ὁ δὲ πλουτεῖν καὶ ὑψηλοφρονεῖν καὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἐκ περιουσίας ἀσπά-
 5 ζεσθαι καὶ ἀντεπεξίεναι σφόδρα τοῖς ἀντιπίπτουσιν ὡς ψυχικὸν σωτήριον
 καὶ τοῦ παραδείσου πρόξενον. Ἄλλ' ὡς τῆς ἀπονοίας καὶ παραπληξίας καὶ
 χλεύης τοῦ γόητος καὶ παλαμναίου καὶ τῆς παραφροσύνης καὶ ἀπωλείας
 τῶν παρ' αὐτοῦ δεινῶς ἐξανδραποδισθέντων καὶ μέχρι νῦν παρασυρμένων
 καὶ ἀπατωμένων. Οὐδὲ γὰρ συνῴσιν οἱ ἄγαν μοχθηροὶ καὶ θηριώδεις
 10 καὶ λίαν ἀσύνητοι εἰς οἶον χαλεπὸν χάος καὶ σατανικὴν χάρυβδιν κα-
 τεποντισθῆσαν καὶ εἰς ὄσους ἀφύκτους καὶ ἀδιεξοδεύτους καὶ λαβυ-
 ρίνθους καὶ ψυχοφθόρους φενακισθέντες ἐλεεινῶς ἐξεκυλίσθησαν. Διὸ
 καὶ θαυμάζειν ἔπεισέ μοι τὴν τοσαύτην ἀναισθησίαν αὐτῶν καίπερ οἰο-
 μένων ἐντρεχεστάτων καὶ σοφῶν εἶναι. Πῶς οὐ κατανοοῦσι τῆς κενῆς
 15 ἀπάτης αὐτῶν τὸν ὄλισθον. Ἔδει γάρ, ἔδει τοὺς ὄντας ἄφρονας καὶ βο-
 σκηματώδεις ἐπιγνῶναι τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτῶν πρόδηλον καὶ
 μυσαρὸν ἕρόχον, ὅτι περ διὰ βρώσεως καὶ πόσεως ἄφθαρτοι καθ' ὄλου
 καὶ ἀθάνατοι διαμένουσι. Καὶ πότε καὶ ποῦ λοιπὸν τὴν ἀποκαταδου-
 κουμένην ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀκήρατον τοῖς πιστοῖς κατὰ τὰς θείας γρα-
 20 φὰς οἱ θνητοὶ καὶ ψυχὴν καὶ σῶματι τάξονται. Καὶ πρὸς τούτῳ ἴστω-
 σαν οἱ ἀλόγιστοι ὡς εὐδέπω μέχρι καὶ τήμερον τῆς παλαιᾶς αὐτῶν καὶ
 ἀθέου πλάνης ἀπὴλλάγησαν, ἀλλ' ἐν προσχήμετι θεοσεβείας εἰδωλολα-
 τρούσι λελθότως καὶ τὸν ἐγκεκρυμμένον τῆ θρησκείᾳ αὐτῶν δόλον τοῦ
 ἀρχεκάκου δαίμονος οὐδ' ὄλωσ οἱ ἀνούστατοι καὶ ἀπόπληκτοι ἐπιγινώ-
 25 σκουσι. Πάλαι μὲν γὰρ εἰδωλολατροῦντες καὶ τῆ παρ' Ἑλλησιν Ἀφρο- ||
 δίτη λεγομένη τουτέστι τῆ ἡδονῆ προσκονοῦντες καὶ τὸν ἀστέρα ταύ-
 τῆς τὸν Ἐωσφόρον εἶναι μυθολογοῦσιν, ἣν καὶ Κουβάρ τῆ ἑαυτῶν κα-
 κεμφάτῳ ἐπονομάσαντες γλώσση, ὅπερ ἐστὶ μεγάλη, διέμειναν ἕως ἄρτι
 τὴν Ἀφροδίτην θεὸν ὀνομάζοντες. Ἴνα δὲ μὴ δόξωμέν τισι ψευδολο-
 30 γεῖν, σαφηνίσωμεν τὸ μέγα αὐτῆς μυστήριον. Ἐγὼ δὲ ἡ λέξις τῆς μυ-
 σαρᾶς αὐτῆς καὶ παμβεδήλου προσευχῆς οὕτως· ἀλά ἀλά οὐά κουβάρ
 ἀλά. Καὶ τὸ μὲν ἀλά ἀλά ἐρμηνεύεται ὁ θεός, ὁ θεός, τὸ δὲ οὐά μείζων
 τὸ δὲ κουβάρ μεγάλη ἦτοι σελήνη καὶ Ἀφροδίτη, ὅπερ ἐστὶ οὕτως ὁ
 θεός μείζων καὶ ἡ μεγάλη ἦτοι Ἀφροδίτη θεός» καὶ τοῦτο σαφηνίζει·

1. ἀλιτήριος 3. δὲ 4. ἡδονὴν 5. παραδείσου 10. χάρυβδιν
 23. αὐτῶν 28. ἐπόνομι. 29. δόξωμεν τισι 30. μῆσαρις

ἢ ἐπαγωγῇ τοῦ τελευταίου ἀλά, ἄπερ ἅπαντα ἐπικεκρυμμένως τῇ ἰδι-
 ότητι τῆς ἑαυτῶν γλώττης λαλοῦσιν. Ἀλλὰ τοὺς μὲν χοιρώδεις τού-
 τους καὶ τελματώδεις καὶ μηδὲν πλέον τῆς ἡδονῆς καὶ ῥαστώνης εἰδόν-
 τας παρελθὼν ὁ λόγος ὡς ἀνεπαισθήτως νοσοῦντας πρὸς τὰ ἐξῆς τῆς
 ἱστορίας χωρεῖτω.

Μετὰ δέ γε τὸν θάνατον τοῦ θεηλάτου Μουχρούμετ ἐφάνη κατὰ
 μεσημβρίαν ἀστὴρ ὁ λεγόμενος δοκίτης, προμηνύων τὴν τῶν Ἀράβων
 ἐπικράτειαν. Ἔμεινε δὲ ἐπὶ ἡμέρας λ' διατρίτων ἀπὸ μεσημβρίας ἕως
 ἄρκτου. Ἦν δὲ ξιφοειδής. Τῷ κδ'. ἔτει τελευταῖ Ἀβουδάχαρ (ἐν τῇ
 ὡς: ἀπουπέκηρ) ἀμηρεύσας ἔτη ἑ'υ'' καὶ ἀντ' αὐτοῦ κρατεῖ Οὐμαρος
 (ὁ Ὀμάρ), ὃς παρέλαθε Βόστραν τὴν πόλιν καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ ἦλθε
 μέχρι τοῦ Γαβιθᾶ. Τούτῳ συμβαλὼν Θεόδωρος ὁ τοῦ Ἰπρακλείου
 ἀδελφὸς καὶ ἠττηθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα ἔρχεται ἐν Ἐδέσση, ὁ δὲ βα-
 σιλεὺς προχειρίζεται ἕτερον στρατηγὸν Βαάνιν.—Ἀπὸ τοῦ Μωάμεθ
 ἕως τῷ ἑξακισχιλιοστῷ ὀκτακισιοστῷ ἐξηκοστῷ ἔτει, ἑπτακόσια πεν-
 τήκοντα τρία ἔτη εἰσίν.—Τῷ λα'. ἔτει τελευταῖ Ἰπράκλειος ὁ βασιλεὺς
 ὑδεριάσας μηνὶ Μαρτίῳ ια'. βασιλεύσας ἔτη λ'. μῆνας ι'. καὶ τῇ τῶν
 Μονοθελητῶν ἐξεκυλίσθη αἴρέσει.

Φ. 421α

Ὅρκος τῶν Μουσουλμάνων πρὸς Χριστιανούς.

Πεισιμίλλα. εἶρ ῥαχουμάνη. ῥαχειμ. ὄλλαχι. βοπίλλαχι. βοτάλλαχι.
 λάϊ λάχα. ἰλλαλάχου. μουχάμεττον ῥασούλ. ἰλάϊ-ἀλλάχου. μουσέλλη
 ἀλάα μουχάμεττον βολὰ ἄλιμουχαμμέτ' κοὐλ οὐάλλαχοῦ. ἄχατουν.
 ἄλλαχοῦ. σέμε τοῦ. λέμ γελήτ. βολέμ γι ιουλέτ. βολέμ γιεκοῦν λεχοῦ
 κοὐφ οὐέν ἀχάτ.

Ἐγὼ ἀμηρᾶς Τζιαλαλατίν χητήρ πεγῆς ὁ τζαλαπῆς ὁ υἱὸς τοῦ
 πανευτυχιστάτου μεγάλου ἀμηρᾶ Βουμπεριζαατίνη Μουχαμάτπτ (:)
 αἰτίνη ἐκείνου, ὑπόσχομαι καὶ ὁμνῶ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πρὸς σὲ τὸν
 πανευγενέστατον κεφαλὴν κἀνστρου ὀδεῖνα καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας
 αὐτῆς (sic) ὅτι μὰ τὸν θεόν, μὰ τὸν θεόν, μὰ τὸν θεὸν τὸν ποιήσαντα
 τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, μὰ
 τὸν θεὸν τὸν ζῶντα καὶ ἀθάνατον ὁποῦ οὔτε ἀπέθανε οὔτε ἀποθνήσκει,
 μὰ τὸν θεὸν τὸν οὔτε ἀρχὴν ἔχοντα οὔτε τέλος, μὰ τὸν θεὸν τὸν ἔχοντα
 ἐξουσίαν ζωῆς καὶ θανάτου, μὰ τὸν θεὸν ὁποῦ οὔτε ἐγέννησεν οὔτε

7. Ἀρράβων 12. ἰπρακλείου 16. ἰπράκλειος 17. ἔτει

ἐγεννήθη, μὰ τὸν θεὸν ὅπου ἐποίησε τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ καὶ ἀρχαγγέλους, μὰ τὸν θεὸν ὅπου ἔδωκε τὴν εὐλογίαν καὶ τὸν πληθυσμὸν εἰς τὸ γένος τῶν Μουσουλμάνων, μὰ τὸν θεὸν τὸν ἐξαποστείλαντα εἰς τὸν κόσμον τὰς ρκδ' μ' (;) τοὺς προφήτας ὧν πρῶτος ὁ Ἀδάμ καὶ ὕστερος ὁ Μωάμεδ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀδδουλά ὁ μέγας προφήτης ρασούλης καὶ ἀπόστολος τοῦ θεοῦ ὁ στερεώσας τὴν μεγάλην πίστιν καὶ τὸν νόμον τῶν Μουσουλμάνων, μὰ τὸ μεκκέ τὸν μέγαν οἶκον τοῦ θεοῦ ἦτοι τὸν τάρον τοῦ προφήτου ἡμῶν Μωάμεδ, μὰ τὸν θεὸν τὸν ἐξαποστείλαντα ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὸν κόσμον τὰ τέσσαρα βιβλία, τὸ παλαιὸν τοῦ Μωϋσέως τὸ λεγόμενον Ταόρέτ, τὸ ψαλτήριον τοῦ Δαυῖδ τὸ λεγόμενον ζαπούρ, τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ τὸ λεγόμενον ἰντζίλ, τὸ φουρκᾶν τοῦ Μωάμεδ τὰ ζ' κορεσσά καὶ μουσάφια, τὴν μεγάλην πίστιν καὶ τὸν νόμον τῶν Μουσουλμάνων, εἰς ᾧ ἔθηκα ἐπάνω τὴν χεῖρά μου καὶ ὁμνύω ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ μὰ τὸν θεὸν ὅπου μὲ ἔδωκε τὸ κεφαλατίκιν καὶ τὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς Μουσουλμάνους, ὅτι νὰ ἔχω ἀγάπην ὀρθὴν, πιστὴν καὶ ἀληθινὴν καὶ φιλίαν καθαρὰν καὶ στερεὰν μετ' ἐσᾶς εἰς ἔτηράν καὶ βθάλασσαν || ἀπὸ τὴν σήμερον ἦτις ἐστὶ πρώτη μηνὸς τοῦδε τῆς ιε'. ἰνδικτιῶνος μέχρι καὶ συμπληρώσεως τοῦ ἐρχομένου αὐτοῦ μηνὸς τῆς αὐτῆς ιε'. ἰνδικτιῶνος ἡγουν χρονιαίου καιροῦ, καὶ νὰ φυλάξω τὰ νησιά, κάνστρα, λιμένας, χώρας καὶ τόπους ὑμῶν καὶ οὐ μὴ μαχισθῶ αὐτὰ ποτε οὔτε δι' ἐχυτοῦ μου οὔτε φοσσάτου μου καὶ λαοῦ μου καὶ ξύλων μου τῶν εὕρισκομένων εἰς τὸν κόσμον μου καὶ εἰς χεῖρά μου. Ἀλλὰ νὰ εἶμαι ὀρθός, πιστός καὶ ἀληθινός καὶ φίλος καὶ γείτων καθαρὸς καὶ νὰ ἔρχονται οἱ ἄνθρωποι σας διὰ ἔτηράς καὶ θάλασσης καὶ νὰ πραγματεύωνται ἀφόβως καὶ ἀνενοχλήτως εἰς κάνστρα, λιμένας, χώρας καὶ πάντα τόπους μου· καὶ ἐὰν γένηται τις ζημία ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ λαοῦ μου εἰς ἔτηράν καὶ εἰς θάλασσαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὑμῶν νὰ εἶμαι κρατημένος ἵνα ἰσάζω, ἀπολογοῦμαι καὶ ἐκδικῶ αὐτούς. Ὡσαύτως ἵνα ἔρχονται καὶ οἱ ἄνθρωποι μου εἰς τὰ νησιά, λιμένας, κάνστρα, χώρας καὶ τόπους ὑμῶν καὶ νὰ πραγματεύωνται ἀφόβως καὶ ἀνενοχλήτως καὶ ἐὰν γένηται τις ζημία ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ λαοῦ σας ἵνα ἦσθε κρατημένοι ἵνα ἰσάζετε καὶ ἀπολογεῖσθε καὶ ἐκδικεῖτε αὐτούς. Ὁμνύω καὶ τοῦτο ὅτι νὰ φυλάξω μετὰ κάνστρα ἢ νησία τὸ δεῖνα

13. χεῖρα ὁμνύω 14. κεφαλατίκιν 20. μαχισθῶ 22. χεῖρα
 21. ἔρχονται 25. πραγματεύονται 26. γένηται τίς 30. πραγματεύονται
 31. γένηται τίς 33. ὁμνύω

καὶ δεῖνα καὶ τὸν λαὸν αὐτῆς πάντα εἰς ξηρὰν καὶ θάλασσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ νησῖα τοῦ τοῦ ἀγάπην ὀρθήν, πιστὴν καὶ ἀληθινὴν καὶ οὔτε ξύλα μου οὔτε λαὸν μου νὰ ἀποστείλω κατὰ τῶν τοιούτων νησιῶν. Εἰ δὲ πολλάκις φθάσῃ ἐξ ἀπροσεξίας καὶ πιασθῶσι καρὰβια αὐτῶν ἵνα στρέφονται σὺν τῷ λαῷ καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν πάντα ὀπίσω. Ὁμνύω καὶ τοῦτο ὅτι ἐὰν φθάσῃ καὶ γένηται σκάνδαλον μέσον τῆς ἀγάπης καὶ εὐρίσκονται εἰς τὸν τόπον μου πραγματευταὶ ὑμῶν ἢ τῶν νησιῶν οὔτε ἐκεῖνοι οὔτε τὰ πράγματα αὐτῶν νὰ ἔχωσι ζημίαν.

Ὁμνύω καὶ τοῦτο ὅτι ἐὰν ὑπάγωσι ἔθνος τι ἢ γένος ἄλλο κατὰ τῶν νησιῶν ὑμῶν καὶ ζητήσωσί με βοήθειαν νὰ τοὺς δίδω ὅσῃν θέλωσι.

Τὸν δὲ τοιοῦτον ὄρκον καὶ τὴν ἀγάπην ταύτην νὰ τὴν φυλάξω εἰς ξηρὰν καὶ εἰς θάλασσαν, νὰ σεβαίνωσι δὲ καὶ νὰ ἐκβαίνωσι οἱ ἄνθρωποι σας εἰς τοὺς τόπους μου, λιμένας καὶ κἀνστρα μου καὶ νὰ ποιῶσι τὰς δουλείας καὶ πραγματείας αὐτῶν ἀφόβως καὶ ἀνενοχλήτως· καθὼς φυλάξετε καὶ ὑμεῖς ὁμοίως τὸν ὄρκον σας εἰς ἐμέ, εἰς τὰ ξύλα μου καὶ εἰς τὸν λαὸν μου εἰς ἡ ξηρὰν καὶ θάλασσαν καὶ εἰς λιμένας, κἀνστρα, χώρας καὶ τόπους μου. Ἐὰν πληρώσετε καὶ ὅσον ἐτάξετε ἵνα μὲ διδῆτε κατὰ χρόνον καὶ ἐὰν φυλάξω ἐγὼ τὸν ὄρκον μου τοῦτον ὃν ὁμνύω ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, νὰ φυλάξῃ ὁ θεὸς ἐμέ, τὸ ὀσπίτιόν μου, τὰ παιδιά μου, τὸ κεφαλατίκιν μου, τὸ φοσσάτον μου, τὰ κἀνστρα μου καὶ τὸν λαὸν μου. Εἰ δὲ οὐδὲν φαλάξω, ἀλλὰ τζακίσω καὶ καταλύσω ἐγὼ τὸν ὄρκον μου τοῦτον ὃν ὁμνύω, νὰ καταλύσῃ ὁ θεὸς καὶ ἐμέ τὸ ὀσπίτιόν μου, τὰ παιδιά μου, τὸ κεφαλατίκιν μου, τὰ κἀνστρα μου, τὸ φοσσάτον μου καὶ τὸν λαὸν μου καὶ νὰ ἄρνοῦμαι τὴν μεγάλην πίστιν τῶν Μουσοουλμάνων καὶ νὰ κατακάψω μὲ τὰς χεῖράς μου τὸ Μεκκὲ τὸν μεγάλον οἶκον τοῦ θεοῦ ὡς ὁ (sic) καὶ νὰ εἶμαι χωρισμένος ἀπὸ τοῦ μεγάλου προφήτου ῥασούλ καὶ ἀποστόλου τοῦ θεοῦ τοῦ Μωάμεδ καὶ τοῦ νόμου καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Ταῦτα ὑπόσχομαι καὶ ὁμνύω ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· ἐὰν οὐδὲν ἐκβῆ ἀπὸ τὴν κεφαλὴν σας ἢ ἀπ' ἐσᾶς ἀφορμῆ. Ὁλλαχι. βοπίλλαχι. βοτάλλαχι. λαῖ λάχα ἰλλαλλάχου. μουχάμεττου ῥασούλ

4. στρέφονται	5. ὁμνύω	6. εὐρίσκονται	8. ἐκεῖνοι
9. ὁμνύω	τί	10. νὰ τοὺς	11. ὄρκον
12. ὡς	15. ὄρκον	18. ὄρκον	ὁμνύω ἐνώπιον
13. κεφαλατίκιν	21. ὄρκον	22. ὁμνύω	23. ὀσπίτιον
λαττίκιν	24. μετὰς χεῖρας	29. ὁμνύω ἐνώπιον	* 24. κεφα-

ἰλάχι. πῦρταν Γ' ἀρῆ εἰς θεός. ἀββάλ οὔ ἀχῆρ ὀλτουροῖρ αὐτός ἐστιν τῆ
 ἀρχή και τὸ τέλος. Διὰ γὰρ τοῦτο ἐγεγόνει ὁ παρῶν ὄρκος ἀπὸ ἀρχῆς
 μηνὸς τοῦ ὀδεῖνος μέχρι συμπληρώσεως χρόνου ἑνὸς ἴγουν τοῦ αὐτοῦ
 μηνὸς και ὑπεγράφη διὰ πιστωσύνην και ἀσφάλειαν μηνὶ και Ἰνδι-
 5 κτιῶνος τῆς προγεγραμμένης.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
